

Consum mai mare de resurse pentru un consum redus de energie

conf. dr. arh. Șerban Țigănaș

conf. dr. arh. Șerban Țigănaș

Ne aflăm la un an distanță de când toate clădirile noi din România trebuie să aibă consum redus de energie. Oare această obligație legală a fost respectată în totalitate? Probabil că nu.

Dar atunci cât de mult a fost respectată, cine veghează asupra acesteia și care e răspunsul? Bineînțeles, dacă cunoaștem efectul legii ca aplicare practică, ce e de făcut pentru a ridica standardul clădirilor la acest deziderat important, care nu mai are nevoie de argumentare? Cine este în măsură să răspundă? Cine se ocupă de monitorizarea situației? Eu cred că nimeni, deși aș spera să mă înșel. În cel mai bun caz, dacă cineva, o instituție, o colaborare între instituții, agenții sau chiar ministere, face asta, cred că sunt foarte discreți și țin rezultatele pentru ei, sper din nou, în scopul unor măsuri eficiente. Din păcate, este evident că acest domeniu fundamental al economiei, complex și complicat, cel al construcțiilor, nu reușește să facă un salt necesar și dorit de înșiși principalii actori din piață sau din fotoliile administrației centrale.

ARENA Construcțiilor m-a provocat să continui să încerc să răspund la întrebările pe care mi le adresează, pornind de la observarea continuă și atentă a fenomenelor din construcții din România.

Ce se întâmplă cu proiectarea de clădiri cu consum redus de energie? Aceasta a fost întrebarea. Primul meu răspuns a fost că nu avem date sau că poate le are altcineva, cum speculam mai sus. E o problemă semnalată frecvent de toți cei care încearcă să contribuie la progresul domeniului construirii. E nevoie de date! E nevoie de baze de date inteligente construite și inteligent exploatate. Digitalizarea mult promisă bate pasul pe loc, în opinia mea. Nereușita digitalizării, sper doar pentru moment, ne arată lipsa de coordonare, de colaborare și până la urmă de convergență și consistență a sectorului. Rezistența la schimbare este în primul rând politică, apoi administrativă și profesională. E greu să te schimbi, să te acomodezi, să înveți mereu și să aplici ce ai învățat. Dacă ai ales o profesie în construcții, din păcate ar spune unii, dar de fapt din fericire, nu se poate altfel.

Bazele de date și digitalizarea

În urmă cu destul de puțin timp, când pandemia COVID 19 escalada și economia părea că se va descompune dacă nu se schimbă ceva fundamental, speranța în digitalizare a fost cea care ne-a făcut pe toți să ne folosim instrumentele pe care le aveam la dispoziție, dar nu le foloseam suficient în scopul relaționării la distanță.

Au fost lansate strategii publice, create entități guvernamentale pentru digitalizare, iar pe altă parte, la firul ierbii, toată lumea s-a mutat în ecrane și a început să lucreze așa.

Odată cu relaxările și cu reculul dintre valurile de măsuri sanitare, dar și cu devierea atenției spre alte probleme, digitalizarea a dispărut printre altele.

Semnăturile electronice, deși disponibile, sunt folosite moderat, instituțiile publice care acceptau depuneri digitale de documente au început să dea înapoi și ne întoarcem la hârtii. Certificatul numit verde ne-a demonstrat că se poate folosi o bază de date și o rețea de cititoare pentru a verifica situația fiecăruia și controla accesul în anumite incinte.

Tot cu această ocazie am aflat cât de ușor au fraudat unii acest sistem și cât de superficiali au fost alții în a îl aplica. Cred că între această situație și oricare alta, de exemplu subiectul nostru legat de proiectele pentru clădiri cu

consum redus de energie, există asemănări importante.

De bună voie și nesilit de nimeni, administrațiile publice din România aplică standarde și proceduri complet diferite pentru a realiza aceleași operațiuni, unele foarte simple, în diferite locuri. Despre consumul redus de energie e la fel. Atenție, exigență și competențe diferite. Datele necesare pentru monitorizare, pentru a fundamenta măsuri corective și eventuale acțiuni nu sunt colectate eficient pentru a permite folosirea lor.

Monitorizarea și interpretarea datelor

Dacă datele ar fi disponibile s-ar putea trece la pasul următor, la interpretarea lor. Una dintre realitățile cu care ar trebui să ne obișnuim, referitor la tehnologia digitală în special, este aceea că e în permanentă schimbare. Upgrade-urile pe care le acceptăm automat pe computerele și telefoanele noastre sunt doar o mică parte vizibilă a ceea ce se află în spatele unui sistem informatic. În administrații și în piață avem tendința să credem, unii dintre noi, că dacă am implementat o tehnologie, ea va rezolva niște probleme cel puțin pe termen mediu.

Speranța e justificată, dar fără update și servicii nu merge. Or, tocmai aici e marea problemă din construcții. Pentru orice progres trebuie să fie antrenati și pregătiți toți oamenii din sistem. Eforturile sunt mari, la fel și rezistența celor care fac parte din zonele cu alte priorități. Aici la noi nu se poate aplica, avem alte probleme mai importante și numai asta ne mai lipsea acum. Cunoașteți această atitudine.

Nu vreau să consolidez ideea că nu putem progresa cu adevărat, pentru că nu cred asta. Putem și unii reușesc, dar tabloul general devine din ce în ce mai neomogen. Descentralizarea și deconcentrarea sunt importante, până la un punct. Fără un mecanism de monitorizare, imposibil fără a colecta și interpreta datele, apare riscul de a avea în fiecare unitate comportamente diferite, ceea ce înseamnă performanțe diferite. Logic, dacă undeva lucrurile se fac foarte bine, cel mai bine, înseamnă că în celelalte locuri se întâmplă altfel, deci nu la fel de bine.

Modele aplicabile, nu experți

De fiecare dată când a apărut o impunere legislativă nouă, la fel ca cea referitoare la consumul de energie, s-a creat deliberat sau a apărut în piață o categorie de experți care să se ocupe de ea. Tendința a fost mereu de a izola sfera competențelor și a crea o piață închisă, din reflexe comerciale de tip monopolist. De problema asta se ocupă doar cei cu ștampila de un anumit tip, pe care o dau, mai rar, cei care au construit sistemul și aceasta a fost calea sigură spre a nu construi un sistem aplicabil.

Am asistat la o criză a competențelor legate de securitatea la incendiu. În anumite locuri au apărut studiile de trafic și totul s-a blocat pentru că nu are cine să le elaboreze în ritmul cerut și la multe altele asemănătoare.

De aceea cred că ar fi mult mai bine ca problemele energetice să devină o preocupare comună, a tuturor, la firul ierbii și să nu mai inventăm experți și noi alocări de calificări pentru simplul motiv că s-au dovedit incapabile să soluționeze situațiile pentru care au fost create.

Încă nu avem verificatori pentru cerința de sustenabilitate, cea mai importantă de fapt în condițiile urgenței climatice, deși aceasta a fost introdusă în Legea 10 din 2016. De atunci toate proiectele au ignorat această cerință, ceea ce arată cum este luată în serios problema de toată lumea, mai ales de către autorități.

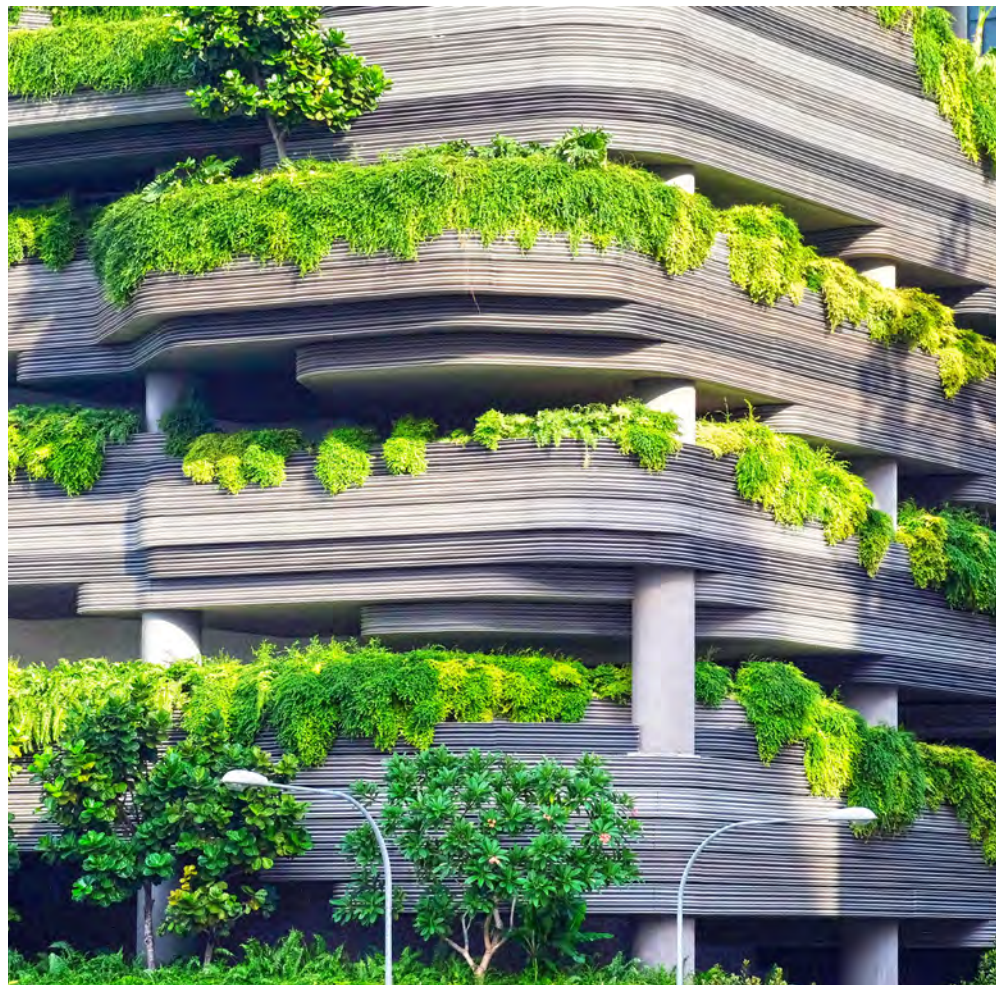
Cui îi este frică de DPC?

Trebuie să deschid și acest subiect, pe care unii îl consideră delicat sau chiar atins de teoria conspirației. Arhitecții, ca toate profesiile liberale, reglementate, dar nu numai acestea, trebuie să își mențină nivelul profesional prin dezvoltarea profesională continuă sau învățarea pe toată durata vieții profesionale.

E evident că nu se poate altfel și de aceea multe state din lume și mai ales din UE au pus la punct sisteme de activități cuantificate în acest scop. Unele sunt opționale, altele obligatorii, de la caz la caz. Unele sunt riguroase și au mize clare de menținere a competențelor și a dreptului de semnătură, altele se bazează pe conștiința profesională și pe natura firească, în beneficiul profesioniștilor din aceste activități.

În România, însă, s-a născut o adevărată problemă legată de propunerea OAR de a realiza un sistem organizat, bazat pe credite și eventual obligatoriu. Discuția datează din 2017, când la o conferință extraordinară propunerea de atunci a fost respinsă.

E foarte adevărat că nu principiul de a avea așa ceva a fost cel care a condus la neacceptarea de către arhitecți a unui astfel de sistem, ci forma lui și, mai ales, ideile că ar afecta financiar neadecvat pe toată lumea sau că nu ar putea avea o calitate relevantă.

Bineînțeles că un astfel de sistem ar trebui să fie foarte bun, just și relevant pentru problemele cu care se confruntă profesia și, implicit, sectorul construcțiilor. Dacă l-am fi avut, era o șansă să ajungă la toți cei interesați modul în care ar trebui să abordăm proiectele pentru a respecta noile, sau deja vechile, cerințe de consum redus de energie.

Încă nu e prea târziu și am convingerea că cei care găesc probleme în propunerile OAR pentru un sistem DPC pentru arhitecți ar trebui să se concentreze pentru a le rezolva.

Arhitectul se schimbă

Arhitectul trebuie să se schimbe sub presiunea problemelor cu care se confruntă omenirea și, implicit, mediul construit. Arhitectul se poate schimba în sensul dobândirii de relevanță crescută în proiecte, prin acumularea de competențe, în special tehnice și legate de tehnologia digitală sau, dimpotrivă, să își piardă din relevanță lăsând tot mai mult anumite părți din proiect să fie dezvoltate de alți profesioniști, cu o altă pregătire, care să se ocupe de diferite aspecte.

Performanța energetică este unul dintre acestea. Dacă arhitectul și-ar asuma concepția și chiar și verificarea proiectului pe care

îl realizează din perspectiva energetică, mai ales la proiectele comune, care nu au de regulă bugete pentru diferiți specialiști, această preocupare s-ar generaliza benefic. Toate proiectele pentru construcții care se autorizează sunt "atinse" de arhitecții cu drept de semnătură și prin urmare șansa de a avansa în direcția necesară ar crește, devenind o problemă de timp ca tot ce se va construi să fie măcar mai bun decât nu chiar la standardul despre care discutăm acum.

Nu aș dori să închei acest text într-o notă pesimistă, chiar dacă, așa cum am încercat să expun, aș avea multe motive. Există mulți profesioniști, poate nu suficienți, dar numărul lor crește, care sunt serios preocupați de problemele care țin de sustenabilitate. Unii sunt organizați, unii colaborează cu diferite alte profesii, cert fiind că subiectul capătă tot mai mulți adepți.

În opinia mea, așa cum fiecare societate comercială folosește servicii sau are în componență contabili, juriști, economiști și comunicatori, ar trebui să aibă și specialiști sau responsabili în sustenabilitate.

Altfel cum să reușim în timp util să facem ca viața să continue pe planeta aceasta, înainte de a reuși, poate nu chiar toți, să ne mutăm pe o altă? ■